

С.А. Каріков, канд. іст. наук, доцент

Національний університет цивільного захисту України, Україна

**Інформаційна культура сучасної молоді:
проблеми становлення і шляхи удосконалення**

До головних наслідків інформаційної революції, яка відбувається на сучасному етапі розвитку суспільства, належить віртуалізація реальності. Одним з її виявів є те, що значна кількість людей починає реагувати на «інформаційний світ», тобто на накопичене і частково перероблене людством сприйняття фізичного світу, значно сильніше, ніж на сам навколишній світ. Людина, яка живе в інформаційному суспільстві, діє на основі його правил, все більше віддаляючись від фізичного світу.

Зазначена ситуація є особливо небезпечною для сучасної молоді, яка проводить більшу частину свого дозвілля в інформаційному середовищі, зокрема – у соціальних мережах або за комп'ютерними іграми. Опитування свідчать, що, всупереч загальноновизнаним шкідливим наслідкам, 54% Інтернет-залежних людей не бажають зменшити час перебування у «всесвітній павутині». Частина з них, хоча й усвідомлює необхідність подолання Інтернет-залежності, вважає себе не здатними кинути цю звичку. Решта 46% респондентів уже здійснювали кілька безуспішних спроб позбутися такої хворобливої звички, але зрештою відновили надмірне перебування в комп'ютерній мережі [3, с. 287–288].

За умов глобалізації та інформатизації суспільства зростання розриву між уявленнями і реальністю спричиняє небажані наслідки для становлення особистості. Надмірне захоплення ігровими програмами, розважальними сайтами, безцільне проведення часу в мережі Інтернет можуть призвести до зниження інтелектуальних здібностей, розвитку процесів віртуальної

реальності. Останні відводять особистість від багатогранної професійної і суспільно значущої підготовки, спрямовують її до асоціальної поведінки, ускладнюють її адаптацію до інших, життєво необхідних сфер діяльності [4, с. 85]. Так само, на наш погляд, серйозною перешкодою для розвитку інформаційної культури особистості є невміння орієнтуватися у безмежжі інформації, пов'язане з несформованістю такого складника пізнавальної активності, як усвідомлення причинно-наслідкових зв'язків навколишньої реальності. Поширеним наслідком цього є скепсис значної частини молоді щодо висновків теоретичного характеру, пов'язаних зі сферою наукової і філософської діяльності (як «далеких» від конкретних характеристик повсякденного життя), і водночас – довіра до неперевіраних даних, породжувана доступністю альтернативних джерел інформації (популярних журналів та газет, Інтернет-сайтів), що спричиняє розповсюдження т.зв. «фейкової» інформації. Тому набуває актуальності дослідження розвитку інформаційної культури молоді в аспекті визначення можливих шляхів її удосконалення.

Як зазначають В. Радул і Я. Галета, перше знайомство особистості із соціальною реальністю інформаційного простору відбувається в процесі первинної соціалізації. Процес соціалізації бере початок з одержання первинної інформації про існування інформаційного простору – з ознайомлення з публікаціями ЗМІ, рекламними оголошеннями, кінофільмами, книгами. На цьому етапі людина знайомиться із соціальними нормами, що діють в інфопросторі. Засвоєння загальної точки зору на соціальну реальність інфопростору починається з моменту першої взаємодії індивіда з новим для нього комунікаційним середовищем. Після підключення користувача до телекомунікаційних мереж розпочинається інструментально-пізнавальний етап соціалізації, на якому особистість зіштовхується з альтернативними зразками мислення і типами поведінки. При цьому молода людина:

- засвоює конкретні рольові орієнтації;
- вчиться здійснювати навігацію в інфопросторі;

- пізнає нормативні моделі соціальних взаємодій;
- відчуває на собі дію механізмів контролю [5, с. 426].

До головних чинників становлення інформаційної культури молоді можуть бути віднесені повсякденна діяльність, вплив ЗМІ, процес освіти та самоосвіти, засвоєння побутових знань й умінь, спілкування в родині і на роботі. Некерованість цих процесів, на думку Н. Альбекової, може бути подолана за умов цілеспрямованого розвитку інформаційної культури молоді засобами навчання і виховання. Саме тому становлення інформаційної культури молоді пов'язане з процесами соціального управління [1, с. 8].

Одним зі шляхів удосконалення інформаційної культури молоді є вихід до соціальних мереж ключових освітніх інституцій, зокрема – бібліотек. Сучасна бібліотека, орієнтована на користувача, повинна звернути увагу на соціальні медіа та діяти в них. Присутність бібліотеки в соціальних мережах вже не мода, а необхідність. Тут публікуються новини та оголошення, відбувається ознайомлення з цікавими матеріалами та новими надходженнями, оперативно надаються відповіді на запитання користувачів, проводиться опитування, обговорення, обмін фото- і відеоматеріалами. Тим самим реалізується можливість моментально отримати зворотній зв'язок, обмінятися коментарями, бути в курсі важливих подій. Таким чином, бібліотека здійснює спілкування зі своїми реальними та потенційними читачами в звичному для них середовищі, адже соціальні мережі нині є доступними навіть у мобільному телефоні [2].

Подібним чином участь у формуванні інформаційної культури молоді мають брати і викладачі. За посередництва соціальних мереж вони також можуть здійснювати обмін думками, надавати допомогу студентам у вирішенні питань навчальної та позанавчальної діяльності, ознайомлюватися з нагальними потребами молодих людей. При цьому, на нашу думку, демократичність характеру спілкування у соціальних мережах не варто ототожнювати з ігноруванням загальних правил етичної поведінки між викладачем та студентом, підмінюючи неформальність безцеремонністю,

нетактовністю, грубістю. Дотримання морально-етичних норм має сприяти підвищенню рівня інформаційної культури як важливого складника загальної культури сучасної молоді.

Список використаних джерел:

1. Альбекова Н.Л. Информационная культура молодежи: условия формирования и проблема социального управления / Н.Л. Альбекова // Социология образования. – 2009. – Т. 6. – №1. – С. 4–11.
2. Данилова В.В. Формирование информационной культуры студентов посредством информационно-образовательной среды Научной библиотеки УдГУ [Электронный ресурс] / В.В. Данилова. – Режим доступа : http://elibrary.udsu.ru/xmlui/bitstream/handle/123456789/9980/5_%D0%94%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf?sequence=1
3. Дорохов О.В. Проблема комп'ютерної та Інтернет-залежності молоді в інформаційному суспільстві / О.В. Дорохов, О.В. Тарасов, І. Моїсіл // Системи обробки інформації. – 2011. – Вип. 4 (94). – С. 285–288.
4. Жожикова С.И. Формирование информационной культуры и саморазвития личности при использовании глобальной сети Интернет / С.И. Жожикова // Вестник ЯГУ. – 2007. – №11. – С. 84–89.
5. Радул В.В. Соціалізація і розвиток особистості в інформаційному просторі / В.В. Радул, Я.В. Галета // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. – 2010. – Вип. 14. – Кн. 1. – С. 421–427.